

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 14 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyilttér sora 20 kr.

Közigazgatásunk reformjáról.

(A—II)

Am idézzenek mások példákat Anglia és Belgium igazgatásából, én szeretném, hogy saját hazánk multját tanulmányozzuk, s a mi jót abban találunk, költsük új életre, hozzuk ismét gyakorlatba, mert az miénk, s épen mivel hosszasan létezett, már gyakorlatinak s viszonyainkhoz illőnek méltán tartható.

Kétféle közigazgatást mutat fel történetünk államéletünkben: abszolút és alkotmányos elveken nyugvót. Az elsőnek mintaképe a lánglelkű II. József császáré, az utósónak I. Ferenc és V. Ferdinánd volt királyunké.

Nézzük az elsőnek uralkodása alatt a közigazgatás állapotát. Ki van ez fejezve a mérész ujító, de a közjóért égő uralkodónak 1784. febr. 13-án kiadott ugynevezett Pastorale-jában, a hol három évi uralkodása alatt szerzett tapasztalatait elmondja, s az előjárók gyávaságát és gyakran perfid eljárását valamint az alárendelt tisztviselők romlottságát élénken lefestvén: közigazgatási elveit szabatosan formulázta, s meghagyta minden fő és legfőbb tisztviselőnek a politikai, törvényes, egyházi, kamarai és katonai közigazgatás egész mezéjén, hogy azokhoz szigorúan alkalmazkodjanak, különben úgy tesz velők, mint a közboldogság érdeke kívánja.

„Három évi uralkodásom alatt — úgy mond — elveimet, szándékaimat, és kezdeményezéseimet, nagy fáradsággal, igyekezettel és hosszutűré lélekkel a közigazgatás minden ágában megismerttettem; nem elégedve meg egyszerű parancsolással, magam több tárgyat kidolgoztam, bonyolult részeit kifejtettem, az uralkodó előítéleteket és megrögzött szokásokat az igazság tiszta világosságába helyeztem, az ellene felhozott érveket megczáfoltam; oda igyekezve, hogy a közjónak azon szeretetét, mely engem lelkesít, a haza szolgálatában levő minden tisztviselővel közössé tegyem, hogy rajtam elkezdve senki cselekedetének más irányja és rugója ne legyen, mint a közjó, mint a nép boldogsága; e végre szabad kezet engedtem az előjáróknak tisztviselőik kiválasztásában, az igazságnak előttem kijelentésére jogot adtam minden alattvalómnak, ajtóm minden nap és minden órában nyitva volt mindenki előtt panasza előterjesztésére; de szomorúan látom — úgy mond, — hogy rendeleteim csak halmozódtak egymásra, nem voltak a kellő készséggel és erélyvel teljesítve, mert számtalan tisztviselő volt, a kik a dolgokat csak gépiesen intézték, a cél elérését szívóken nem viselték, s csak épen annyit teljesítettek hivatali kötelességeikből, a mi által elbocsátásukat kikerülhék; ennél fogva uralkodói tiszttem s esküm kívánja, hogy a miket rendeltem, annak feltétlenül teljesedésbe vételét eszközöljem. Szolgalelkű gépies eljárással a közjó kitűzött célját elérni nem lehet. Közvetesen tehát azon általános elveket, a miknek megtartását a politikai, kamarai, egyházi, és törvénykezési közigazgatás minden ágában, mindazon országos, vármegyei és városi tisztviselőnek, a közjó tekintetéből ezennel szigorúan rendelem, a kik hivatalukban megmaradni kívánnak.“

Ez elvek összefoglaló imé ezek.

„1) A kiadott rendeleteket a levéltárakból az alsóbb és főhivatalnokok kereséské elé, tanulmányozzák újra át, s tartalmukat teljesen magukévá tegyék; 2) a csak egyes részeiben felfogott s ferdén magyarázottakat egész kiterjedésükben vegyék vizsgálat alá s nem a

gyűlölség szemüvegén nézzék s nézessék a néppel, legyenek hajlandóbbakjóra mint rosszra magyarázni; a hatóságok ne legyenek csak levélhordó közegek, mert ez esetben jobb a rájuk költött adópénzt a népek visszaadni s a központra intéztetni az igazgatás egész menetét; hanem legyenek a közigazgatás életadó, munkás és önálló szervei; 3) a ki közszolgálatot vállal, köteles, hogy dolgát ne mérje órához naphoz vagy a papírív számához, hanem minden igyekezetét fordítsa arra, hogy a rábizottakata benne helyezett bizalomnak megfelelőleg igazítsa el, hogy azok elvégezéssel a derék ember amaz öntudatával birjon, hogy magának szemrehányást nem tehet. A kiből a hona és polgártársai iránti szeretet nem él; vagy a kit a közjóra való törekvés szent heve nem lelkesít, az olyan nem közhivatalra való, az nem méltó annak tisztességére és fizetésére. 4) A magán haszonkeresés minden bajok gyökéroka, s oly bűn, mit közszolgálatban levő embernek megbocsátni nem lehet. Az önérdekhajászat nem csak pénznyereségre terjed ki, hanem mindazon másodrangú célokra, melyek által az igazság elszakartatik, a hivatalos tudósítástételek egyenes volta kétség alá jő, a rendeletek sikere s az ügyek elintézése elhalad, vagy kijátszatik, vagy pedig a dolog megismerésére szükséges körülmények elhalgattatnak. A kiből hibák meg vannak, azokra a közigazgatást rábizni nem lehet, valamint azokra sem, a kik ezeket pártolják, céljaikban elősegítik, s hasonlók elkövetésére csak az alkalmat várják. Azon felsőbb tisztviselő, ki alárendeltje ilyen hibáját elnézi, hitét szegi meg, s irgalom nélkül büntetendő. 5) A ki közhivatalt vállal, annak magát megtagadnia kötelessége, s nem szabad, hogy sem valamely mellék tekintet, sem magán ügy, vagy kényelemvágy kötelességétől elvonja és eltartóztassa; neki nem illik rang, czim, vagy államkérdések felett vitázni, s ezek miatt a fő célt, a közjó előmozdítását szem elől tévesztetni; a ki maga a közjóért buzog, s alárendeltjei szívébe a közszolgálat iránti buzgóságot szintén bele tudja csepegtetni, az érdemes egyedül kitüntetésre; az udvariasság külformáira, köntörszat, egy komoly férfi nem fektet súlyt, hanem csak arra, hogy a dolgok igazítása gyorsan és pontosan folyjon; az ily tisztviselő a gyöngék iránt elnéző, mindenki iránt türelmes és önmérséklő, s e szerint mindenki bizalmát megnyerni képes; szeméi előtt semmi lényeges nem igen csekély, és semmi lényegtelen nem bir fontossággal; az ily férfi tisztét méltósággal viseli s a közvélemény bizalmára méltó. 6) Igaz tartalmu jelentéseket tenni, valamint a közigazgatásban levő hiányokat felfedezni kötelesség; fő jó, a mire vigyáznunk kell, a közjó és polgártársaink közérdeke, ezt kell keresnünk és cselekednünk, ennek tartozunk szentelni mindenünket. A jó rend kívánja, hogy az alsóbbak ismerjék tökéletesen a felsőbbek akarátát, valamint az előjáróknak tiszte ezeknek netaláni tulságait mérsékelni őket atyaiilag a jó utra vezetni, szintugy, mint helyes észrevételeiket meghallgatni s nem nyomni el, hanem a közjó érdekében érvényre emelni. 7) Felsőbb mint alsóbb tisztviselőnek a sok haszontalan irogatást kerülnie kell, s a mi a dolgok gyors elintézését gátolja, felfedezni. 8) A társadalom valódi java egyedül az, a mi a nép nagyobb részének javára czéloz, s azon egy állam különböző népei és kormányhatóságai, valamint vallásfelekezetei között nem szabad versengésnek, civakodásnak és ok nélküli irogatásnak lenni. Öleljék egymást szeretettel. Figyelmök fő tárgya legyen a közjó. Ha

egy erkölcsi vagy politikai test egyik tagja szenved, szenved valamennyi. Gyógyítására sietni mindenkinek kötelessége. — — —

10) A közdolgok igazgatásánál személyes rokon- vagy ellenszenvnek helye nem lehet. Mint a polgári életben különböző hajlamu és gondolkodásmodu emberek szoros viszonyba nem léphetnek: ugy a közügyekben is a különböző nézeteket megszüntetni nem lehet, de azért a közszolgálat előmozdításának a tisztviselőket egyesítő közelelnak kell lennie; legbecsülenebbek kétségtelenül azok, a kik szorgalommal ügyességet és tapintatot egyesítettek, a kiket a közszolgálat ügye áthat és lelkesít, a kik egymással szívélyes viszonyban élnek, kölcsönösen felvilágosítják s egymás ellen netalán lehető sérelmeiket a feledés fátyolával fedik el. szóval: ugy tekintik egymást, mint a kik ugyanazon egy cél, u. m. a közjó szolgálatában levő testvérek és rokonok. 11) Az önszeretnek a tisztviselőben nem szabad annyira menni, hogy másoktól, még ha alárendeltbék is, tanulni ne kívánjon; valamint a mi a közigazgatás gyorsítását vagy gépezete egyszerűbbé tételét czélozná, bárkitől származzék, fontolóra kell vennie, és, ha jók, eltanulnia. 12) Az ügyek elintézésével nem szabad órára, napokra várakozni, hanem a mint előfordulnak, gyorsan, idővesztés nélkül, alaposan elintézni.“

14) Az állam igazán hű szolgálója, a ki lelki egyenességgel hivatali ügybuzgalmat párosít, tervei és javaslatai tételénél nem tekint a maga személyes javára és érdekére, s a hasznost és illőt nem nézi e szempontból, valamint a közdologban sem határozza el magát a szerint, a mi rá nézve jó, a mi neki hasznos vagy káros, hanem ugy tekintí magát, mint a nagy egésznek egy részecskéjét, ugy gondolkozik és tesz, mint a közügynek hű sáfára, tudván, hogy a midőn a közjót előmozdítja, az által egyszerűsmind a magáé is gyarapodik, a közhaszomból a magánosra is szükségképen haszon háramlik.“

„Ezek azon elvek és szándékok — így végzi népei kormányaihoz intézett örökbecsű szövegát a lángelméjű uralkodó — a miket, hogy valósítsak, nemcsak uralkodói tiszttem és meggyőződés parancsolja, hanem kimonodott szavaim, adott példám is, és hogy én ezt tenni fogom, arról mindenkit bizonyossá teszek.“

„A kinek gondolkodásmódja az enyémmel egyezik, s a ki magát teljesen a közszolgálatnak szentelni kész, az előtt ez elvek tisztában fognak állani, s az ilyen kevés akadályra talál azok alkalmazásában; a ki ellenben hivatalához csak kenyérrért ragaszkodik, s cselekedeteinek irányadója és czélja az, hogy hivatalát és az abból eredő tiszttséget megtartsa, maga az állam szolgálata ellenben csak mellékes dolog, az ilyen jobb, hogy előre nyilatkoztassa ki ezen érzületét, s váljék meg hivatalától, melyet méltósággal és becsülettel viselni nem képes, és a melynek viselése közjóért égő lelket és oly férfit kíván, a ki a közérdekekért magát és önhasznát is feláldozni tudja.“

E gyönyörű fejedelmi szózat corollariumát, mint cikkem folytatását közelebbről adom.

Legujabb táviratok.

Páris, február 27. Madridból érkezett hírek megnyugtatók.

Páris, febr. 27. A balközép elhatározta, hogy Broglie bizottsági jelentését egyhangúlag elfogja fogadni.

Bécs, febr. 27. A mai esti lapok jelentik, hogy a császár szentesítette a cseh tartománygyűlés által hozott iskolafelügyeleti törvényt.

Róma, febr. 28. Av „Osservatore Romano“ szerint Kúbeck helyébe gr. Paar fog kinevezetni osztrák-magyar követé a szent székhöz.

Szent-Pétervár, febr. 27. Alapitalonoknak nyilvánítottak a bécsi lapok által Brodyból közlött hírek, mintha Podoliában, Volhyinában és Ukrániában a parasztok közt nyugtalanságok ütöttek volna ki.

Somssich Pál beszéde

a képviselőház febr. 26-ki ülésében.

Meg fog nekem bocsátani az előttem szólott képviselő ur, ha a szokásos parlamentarista conventia ellenére nem fogok reflectálni beszédére; nem azért, mintha abban nem találhatnék elég érdemes tételt arra, hogy részint czáfolva, részint pártolva méltányoljam; hanem azért, mert egy nagy, leverő kérdőjel áll előttem, a melyre én legalább felelni nem tudok, s ez az, hogy mi lesz a magyar törvényhozásból, miként felelhet majd meg magasztos és sokoldalú feladatainak, ha minden egyes kérdés megvitatására 5—6 napot fordít. (Élénk helyeslés jobbfelől. Balfelől Hát Csengery és Zichy.)

Én e leverő kérdésre felelni nem tudván, nem akarom legalább a magam részéről, nagyobbítani a nehézséget, a mely a megoldár útjában áll. Ugyanazért a vitába nem is bocsátkozom, valamint egyáltalán nem állott szándékomban ez alkalommal felszólalni. És ne méltóztassanak ezt bevezetési phrasáknak venni, valóban nem szólaltam volna fel e komoly tárgynál, ugy lévén meggyőződve, hogy arra nemcsak azok, kik ez ügyben némi theoretikai ismeretekkel birnak, hanem gyakorlatilag is szakkavott emberek vannak hivatva, ha Irányi Dániel képviselő ur tegnapi beszédében oly állításokat nem nyilvánított volna a papságról általában, mind a katolikus, mint a protestáns papságról, utóbb különösen a kath. papságról, a melyekre megjegyzéseket tennem kötelességemnek tartom, törekedvén teteleik, ha bírom, devalálni azon pontig, a hol kiviláglik az, hogy azok sem a fenálló törvényekkel, sem magával a vallással, kérom jól megérteni, az általános vallásos érzellemmel ki nem egyeztetethetők, ennél fogva valólanok. (Helyeslés jobbfelől.)

Először vádolá a t. képviselő ur, mind a katolikus, mind a protestáns papságot; vádolá üldözéssel a nazarenusok irányában, állítván, hogy e felekezet, mely keresztelkedni nem akar, papokat nem ismer, mégis kényeszerítették és erőszakoltatik arra, hogy gyermekeiket keresztelésre vigye.

Ez állítás ellenkezik a valósággal, mert a tény így áll: a nazarenusok, vagyis Krisztuskövetők igen is keresztelkednek — nem is volnának különben Krisztus követői, a ki maga is keresztelkedett, — csak hogy nem papok által keresztelkednek, hanem ezen szertartást maguk végzik. Ennek ellenében minden keresztény felekezetbeli papság kötelességének tartja a keresztiséget kívánni, s az okát a t. képviselő ur maga is, ugy hiszem, — bölcsen ki fogja találni, — tudván azt, — hogy eddig az illető felekezetbeli papságnak törvényes kötelességében áll az anya-könyveket vezetni, — azon fontos okmányt, — a mely ugy a magán viszonyokban, mint a közállam irányában is hiteles adatul szolgál és forrásul bizonyos kötelességek teljesítésénél. (Helyeslés.) It rejlik való oka a nazarenusok vonakodásának a kereszteléstől, mert, mint a t. képviselő ur maga is megértette, nem akarnak a hazának fegyverrel szolgálni. (Ugy van! jobb felől.) Azt pedig jól tudják, hogy az állam az anya-könyvek nyomán követeli a polgároktól a védkötelesség teljesítését; ez alól akarnak ők kibujni és ez az oka, miért nem viszik gyermekeiket keresztelésre. (Ugy van! jobbfelől.)

És kérdem: szabad-e elmulasztani kötelességét a papnak mindaddig, míg a törvény reá bizza az okmányok vezetését? Nem, mert a törvény ellen vétene, ha nem teljesítené. Így tehát nem áll az üldözés vádja, hanem csak az bizonyul be, hogy az illető felekezetbeli papok ez esetben a törvény iránti kötelességüket teljesítik, a t. képviselő urnak

állítása pedig a fenálló törvényekkel ellentétes.
(Helyeslés.)

A másik tárgy, a mely miatt egy kath. papot vádol, a zombori eset, hol egy izraelita egy kath. nővel nem házassági viszonyban gyermeket nemzett és a kath. pap a gyermeknek a katolikus vallásban leendő megkeresztelését követelte, és az illető hatóság neki e végre assistentiát adott. Igen helyesen, mert míg fenálló törvényeink szerint a nem törvényes házasságból származott gyermek anyja vallásában tartozik neveltetni, addig az illető pap kötelessége mulasztása nélkül nem tehetett másképp.

Ha megfordítva lett volna az eset, ha a nő izraelita lett volna, akkor izraelita vallásban neveltetett volna a gyermek, s ugyanazon joga lett volna az izraelita rabbinak, mint volt ez esetben a kath. papnak, s a hatóság neki ép úgy tartozott volna megadni a kért assistentiát. A képviselő urnak e tekintetben felhozott vádja is tehát a törvénynyel ellenkezik.

Azonban a képviselő ur a katolikus papságot ezentúl még különösen is vádolta, kárhóztatta és elítélte, állítván: — s hogy szavait hiven idézem, felírtam azokat, — „lazább, erkölcstelenobb papságot a magyarnál nem ismertem és nem találtam soha sehoh.” (Mozgás.)

T. ház! Nem tudom, e szót „erkölcstelen” mily értelemben vette, vajjon ugy-e, hogy általánosan megtagadja a papságot, mint osztályt, minden erkölcsiséget? Ha igen akkor bátor vagyok állítani, hogy ez alaptalan vádja a történelem tanúságaival, a kétségtelen tényekkel ellenkezik.

Avagy tagadja-e a képviselő ur, hogy a középkorokból a kereszténység vezetőit minket a műveltségre és a kereszténység felavatott papjai voltak elsők, kik bennünket tanítottak? Tagadja-e, hogy azon időkben, midőn a kardforgatás, táborozások voltak a főfoglalkozások, egyedül a keresztény papság volt az, a mely a classikai tudományokat megőrizte és ápolta, a mely tanított bennünket, tanította népünket. Az igaz, hogy a tanítás fővonása vallási volt, de tagadhatatlan az is, hogy ez volt az első lépés, a mely minket a barbárságból kiemelt. A ki ezt tagadná, a historia tanúságát vonná kétségbe. (Helyeslés.)

Avagy a papságnak, mint osztálynak hazafiságát tagadja-e a képviselő ur? Akkor kérem, lapozza a történelem könyveit tovább, és megfogja találni hány főpap és püspök esett el a mohácsi téren, hány főpap volt vezére a magyar hadseregnek, hány főpap áldozta vérének a hazáért!

Ha pedig a t. képviselő ur tagadja a papoknak nemzetiségi ragaszkodását hazánkhoz, kérem, lapozza a történelem könyveit ismét tovább, és nézze Pázmány Pétertől a mai napig, hány főpap, hány pap volt a magyar irodalomban részt, irt jeles munkát, nevelte a népet különösen oly munkákkal, a melyek az általános műveltség terjesztésére voltak irányozva.

Vagy ha a t. képviselő ur tagadja a papság áldozatkészségét, nézze meg hány fundatiót tettek a multban, a jelenben s hányat tesznek most is mindennap.

Ha végre tagadja politikai szereplésük érdemét, akkor is kérem, nézze meg a történelem könyveit, látni fogja, mikép az esztergomi érsekek a Szelepcsényiek és többben azon szomorú időben, midőn a haza két felé szakadt, mint közbenjárók majd a malcontentusoknál, majd a császári udvarnál szereplvén, mennyire működtek közre, hogy megmentessék a haza alkotmányos egysége és jogait, ha másképp nem, legalább főtartván azokat törvénykönyveikben, vissza nem jövedve a Lobkoviczok, Hohengran és Heisterék durva visszaütéseitől.

Ha végre a t. képviselő ur azt állítja, hogy a katolikus papság az újabb kor eszméivel, az újabb idő követelményeivel szemben ellenséges állást foglalt el, e téren igen szívesen felveszem a kesztyűt a francia papsággal való összehasonlítást illetőleg. Képes-e a képviselő ur kimutatni azt, hogy a magyar papság 1848ban fellépett a kor közleményei ellen úgy, mint fellépett a múlt század végén a francia papság, a melynek makacssága vitt egy királyi párt a vérpadra és aztától vérfürdőbe egy egész tartományt, a Vendé-et. (Élénk helyeslés.) Még a magyar forradalom alatt is, a melyet nem is neveznek forradalomnak, hanem szabadságharcnak, nem mutathat nekem a képviselő ur egy főpapot sem, ki valahol zászlót vitt volna, hogy a népet igazságra a kor eszméje ellen. (Zajos helyeslés.) Talán ezt félelemnek, bátorság hiányának tulajdoníthatja a képviselő ur? Én részéről többre becsülöm a hazafias felelmet, mint a hazafiatlan bátorságot. (Élénk helyeslés.)

És kérem, miért szorja t. képviselő ur egy egész osztályra általánosságban vádjait, holott csak egyesek lehetnek bűnösök. Ő, a ki a humanizmusnak, a műveltségnek, az illemnek valószínűs personificatiója, a ki talán önmagának sem bocsátana meg, ha e tulajdonságok ellen maga ellenében vétene, miért feledek meg most arról, hogy bár többször előfordult, de minden-

esetre még is csak elszigetelt esetek alapján egy egész osztályt kárhóztatni soha sem szabad; ő, a ki a bebizonyult bűnös iránt annyira humanus eljárást követel, a ki az ítélet kimondására a napvilágánál világosabb próbákat kíván, és helyesen, mert hisz megtörténhetik, hogy 100 vagy 1000 eset közül lehet egy, a mikor a valószínűség ellenére az illető, a ki bűnösnek látszik, még sem az. (Tetszés.) Azért, mert két, három vagy 100, vagy nem tudom hány esetben börtány történt, egész osztályt elkarhóztatni nem szabad. En legálább Irányi Dánieltől ezt nem vártam volna. (Élénk tetszés.)

Nem így küzdöttek azok a protestánsok, kik valódi és nem képzelt üldözéseket szenvedtek. Kitartással, buzgósággal, elhatározottsággal harcoltak ők, de nem ily fegyverekkel fegyverrel ott, a hol nem reméltek másként sikert; az igazságjerejével ott, a hol azt hitték, hogy az igazságot meghallgatják.

Nem becsmerelték ők, nem vádoltak, nem gyáláztak senkit, és még akkor is, a mikor erre okuk lett volna, inkább megnyerték az igazság sympathiájával a katolikusok rokonszenvét és reájok bízták a felszólalást. Protestánstól az ilyen vádakat legkevésbé vártam volna. (Élénk helyeslés.)

Ha gnyulódnak akarnék, azt mondanám, hogy a képviselő ur ezt annak bebizonyításául tette, hogy nem fél a papoktól. Ehez a mai világon nem nagy bátorság kell. (Nagy tetszés.) Ha Galileinek, ha Husz Jánosnak és az inquisitionnak idejében lépett volna így fel, azt mondanám: nagy a bátorsága; a mai időben azonban, midőn épen a keresztény vallás elveiből fejlődött civilisatio biztosítja e részben a személybátorságot: az ilyen kitérés bátorságnak épen nem mondható. (Hosszas tetszés.)

Am kárhóztassa a képv. ur a hierarchiát, mint institutiót; mondja ki, ha az a meggyőződése, hogy annak ideje lejárt; mondja, hogy az középkori institutio, melynek ma már nincsen helye; mondja, hogy azt reformálni kell. Ez tökéletesen jogában áll, és ha e kérdést felveti, azt tárgyilagosa vita tárgyává lehet tenni a nélkül, hogy birkit sértünk; de nincs joga azért, mert az institutio magát, az ő nézete szerint lelte, nincs joga addig, míg az törvényszerűleg fennáll, annak tagjait általánosságban vádakkal illetni és elkarhóztatni. (Zajos tetszés.)

Nem félünk mi tisztelt képviselő ur a papságtól, és nem fél tőle a kormány se; de (van valami más, a mitől igenis félünk s ez a vallásos érzületnek elpusztulása, (Élénk helyeslés) mert Darwinnek merész hypothesisék és még merészebb inductio alapján összetakolt theoriáit, s Straussnak ezen theoriára épített fufangos, de senkit ki nem elégtítő, annál kevésbé megnyugtató okoskodásai daczára öröklő igaz marad az, hogy míg ember ember lesz, míg gyarló emberekből alakulnak a társadalmak és államok, addig az emberiség legnagyobb részének mindig szüksége lesz a vallásos érzületre (Élénk helyeslés), ha csak visszaesni nám akarunk a barbárságba vagy a rab-szolgaságba.

Szóló ezután az oktatásügyre tér át s a tanfelügyelő intézménye iránt fejti ki nézeteit. Egyetért Csengerivel abban, hogy az oktatásügy emelésére leginkább a községeket kellene megnyerni, s a megyében ezek nem elégsek, a városok mellett a megyéket.

Midőn a népoktatási törvény megszavaztatott, már gyanította azt — a miről ma meg van győződve, — hogy ha a tanfelügyelők kiegészítő részét képeznek a megyei tisztikarnak, sokkal nagyobb sikerrel működhetnének, sokkal több eredményt mutathatnának fel. A bureaucratának megvannak a maga korlátai, melyeken belül sikerrel működhetik, de azokon túl legtöbb esetben nem hathat sikerrel. Szóló épen ezért az állam indirect pártolása mellett a megyék és községek buzgóságának felbresztésével nagyobb sikert vél elérhetőnek, mint a minőt a tanfelügyelői rendszer képes felmutatni.

Egy tárgyat említett meg Irányi, mit szóló is helyesel: ez a katolikus autonomia kérdése. Nem foghatja meg, miért késedelmeskedik a kormány, miért késik a miniszter e kérdést az országgyűlés elé hozni. Végül arra kéri a minisztert, hogy a tanfelügyelői rendszer változtassa meg. (Hosszan tartó élénk tetszésnyilatkozatok és éljenzés.)

Országgyűlés.

A képviselőház febr. 27-iki ülése.

Lázár Ádám: Segesvárszékre kebelezett Fehéregyház, Héjasfalva, Szederjes, M.-Felek és Zoltán községek kérvényét nyújtja be a rögtönbíróóság elrendelése iránt. A kérvényi bizottsághoz utasítatik.

Napirend: a vallás- és közoktatásügyi ministerium költségvetésének tárgyalása.

Bonos Dóme a nemzetiségek közművelődési érdekének ápolására hívja föl a kormányt, annál

inkább, miután e tekintetben még mi sem történt. Deák a mult országgyűlés végén meleg szavakban emlékezett ugyan meg a nemzetiségek közművelődése előmozdításának szükségességéről, de ha tett is valamit az országgyűlés e tekintetben, azt oly feltételekhez kötötte, melyek miatt a jótétemény igénybe vehető nem volt. Az egyes pontoknál elő fogja terjeszteni indítványát, s reményli, hogy azokat a ház figyelembe fogja részesíteni.

Miletics Svetozár: A görög-keleti egyház önkormányzati ügyeiben oly visszásságok mutatkoznak, melyek előidézéseért mindenesetre a kormány tartozik felelősséggel. Határozottan tiltakozik azon vád ellen, mintha a szerbek Magyarországot földarabolni akarnák, a mi saját érdekkel leginkább ellenkezőnek.

A pesti nemzeti színház vagyonáról

Tóth Vilmos belügyminiszter részletes jelentést terjesztett a képviselőház elé, melyben a színház különféle alapjainak történeti keletkezését s jelen állását mutatja ki. E jelentés szerint a nemzeti színház négy forrásból meríti segélyezéseit: a) a színházi országos alaptól, b) a magán adakozások folytán begyűlt és 1870-ig gr. Károlyi György által kezelt alaptól, c) az ő felsége udvari javadalmazásból folyó, és jelenleg évenként 84 ezer forintot tevő segélyből, d) az országgyűlés által a dalmű támogatására megszavaztatni szokott összegből.

A két utóbbi forrásról — természeténél fogva — a miniszter nem tartja szükségesnek bővebben nyilatkozni, s azért csak az a. és b. alatti alapok tüzetes ismertetésére szorítkozik. A 400,000 forintban megállapított és az 1840 44 t. cz által a nemesekre kivett „színházi országos alap”-ra 1853-ban történt az utolsó fizetés, 170 ft kivételével, mely mai napig nincsen befizetve. A két mellékelt kimutatás szerint az alap vagyona 557.900 forint, melyből az adósság 114.593 ft 62 kt levonva, tiszta vagyonként marad 443.206 forint.

1869 óta a színház országos alapjában ingatlanok is szerepelnek. Ezek egyike a színház tőzsomszédházában fekvő Westermayer-féle ház, mely 180,000 forintért vétetett meg, és ezen összeggel van a kimutatásba felvéve, bár a telkek értékelkedése folytán értéke 315,000 forintra tehető. Az ingatlanok másodikik azon telek, mely 1872-ben a színházi festő terem, ruha- és szertárak részére a Damjanics-utcában 91,200 forintért vásároltatott.

Az ingatlanok értéke tehát 276,500 forint. Azonfelül néhai Resata Janos pesti egyetemi nyugtanár 1859 évi végrendelete folytán színházi alap földhitelintézeti záloglevelekben 26,200 ft, készpénzben pedig 54 ft 10 krral gyaipodva. Az 1870-ig gróf Károlyi György által kezelt magánalap 309,708 ft 81 krral vétetett át és jelenleg 313,701 ft 94 kr tesz ki. Ebből évenként 10,500 ft bocsátatik a színház rendelkezésére. Végre megemlékezik a miniszter ama 3-ik színházi alapról, mely a Pestváros által a Dunasoron felajánlott telek eladási árából folyt be, és mely 403,293 ft 75 krt képvisel. A kimutatás végeredménye az hogy a nemzeti színháznak a ministerium által kezelt országos és magán alapban együtt véve 756,907 ftnyi vagyona van, melyből a színház a segélyt havi részletekben kapja. Végül megemlíti a jelentés, hogy az 1870/1. évi zárszámadások a belügyi számvétség által megvizsgáltattak és a felmerült észrevételek az igazgatósággal közöltettek.

Jelentés

a kolozsvári jótékony nőegylet választmányának 1873. február 21-én tartott üléséről.

1. Tiszta Lászlóné, mint a bálók ügyében kiküldött bizottsmány elnöke kiadja jelentését és számadását a febr. 6-án élő képlettel rendezett álaraczos bálról, mely alkalommal az összes bevétel 1644 ft 40 kr, az összes kiadás 844 ft 30 kr lévén, maradt tiszta jövedelmül 800 ft 10 kr. Felyül fizettek: egy névtelen 150 ft. Biásini Sándor 1 ft 50 kr. Szabó József 50 kr. Százados Janki 1 ft. Veisz Mor 1 ft. Veltin 3 ft 50 kr. Derzi József 50 kr. Fritsch Albert 1 ft. Bors Albertné 3 ft. 50 kr.

2. Elnök Gr. Teleki Domokosné beadja jelentését és számadását a Február 19-én egytelünk és a leány árvaház javára rendezett estélyről, mely szerint az összes bevétel 746 fr 97 kr, az összes kiadás 321 ft 10 kr lévén, tiszta bevételül maradt 426 ft, mely a két egylet között egyenlően megosztott. Felyül fizettek: Tamási János Vikol János, Dr. Szöcs Emil, Gutner, Tutschek József egy-egy forintot, Altot mérnök 4 ftot Du-lié mérnök 6 forintot, Perl fogorvos 1 ft 60 kr. K. Papp Miklós 2 ft, Kántor Endre 1 ft 60 kr. Tóth József 1 ft. Magyar polgár 1 ft, Kelet 2 forint.

3. A Dolnai Gyula által kiadandó „Hasznos mulattató” népkönyvből 20 példányt rendelt meg a választmány.

4. Apjok eltiltésével gyámol nélkül maradt

két leánykának tartásáról, növeléséről, s az egyiknek gyógyításáról intézkedés tétellett.

5. Két folyamodónak egyszer mindenkora 19 —, kettőnek havi részletekben kiadandólag 22, együtt 41 ft utalványoztatott.

Kovácsi Antal.

Nyilvános számadás.

Kolozsvárt, a belvárosban felállítandó gyermekkert javára 1873. febr. 23-án rendezett calicot-bál bevételeiről és kiadásairól.

A.) B e v é t e l :

1. 400 belépti jegyért	607 ft —
2. Felülfizetésekből	58 „ 85 kr.
3. Karzat és ablakjegyekért	70 „ —
Összesen:	735 ft 85 kr.

Ezen összegben felülfizettek: A redoute haszonbérője 15 ft, Folly Mihály 5 ft, Simon Elek 8 ft 50 kr, két névtelen 3 ft 50 kr., gr. Teleki Károly 1 ft, Abt Antal 3 ft, Simon Mátyás 1 ft, gr. Mikó Imre 3 ft 50 kr., Ferenczi Miklós 2 ft, Rác Ferenczné 2 ft, Czink Jánosné 50 kr., Welling Konstantin 50 kr., b. Bánfi Dezső 50 kr., Helff Adolf 2 ft 50 kr, Haller Rezső 50 kr., dr. Hintz György 50 kr., Duha Imre 50 kr., Florián Antal 1 ft, Wagner Frigyes 2 ft 50 kr., egy névtelen 1 ft, Demeter Károly 1/2 koronás arany, értéke 4 ft 35 kr. Összesen 58 ft 85 kr.

B.) K i a d á s :

1. A redoute terme, világítás, zene	265 ft — kr.
2. Körlevelek, belépti jegyek és falragaszok	17 „ 35 „
3. Kellékek a jelmezekhez	24 „ 66 „
4. Az öltöző szoba kellékei	4 „ 36 „
5. Rendőrség díja	8 „ 80 „
6. Szolgáltatátelekért	15 „ —
Összesen:	335 „ 17 „

Levonva a bevételből: 735 ft 85 kr.

a kiadást: 335 „ 17 „

Tiszta bevétel a gyermekkert

javára 400 „ 68 „

Mely összeg kamatozás végett a helybeli hitelbank pénztárába helyeztetett el.

Kedves kötelességünket teljesítjük, midőn ez alkalommal a nyilvánosság színe előtt, a kisdetek nevében legőszintébb köszönetüket nyújtjuk, első sorban: gr. Teleki Domokosné, b. Bornemisza Ignáczné, b. Bánfi Dánielné, továbbá b. Huszár Adámné, Nagy Lajosné, Ürmösi Sámuelné, Stein Gaborné, Fehér Mártonné, K. Biasini Domokosné, ifj. Hintz Cyörgyné, dr. Fischer Lajosné, Zejk Józsefné, Klein Frigyesné, Haller Rezsőné ő nagyságainak a kezdeményezés és kivitel érdekében tanúsított kiváló buzgalmukért; valamint azon urhölgyeknek, kik a jelmezes menetben részt venni szíveskedtek; a t. felülfizetőknek s általában mindazoknak, kik a jótékony cél anyagi támogatásához hozzájárultak.

Kolozsvárt, febr. 27-én 1873.

Szász Domokos, mint a végrehajtó bizottság elnöke.	Gámán Zsigmond, Vizi Endre, Popini Nándor. Móritz István, mint a bevételeket s kiadásokat kezelő bizottság tagjai.
--	--

Hátszeg, 1873-ki febr. 24-én.

Erzsébet apostoli királynéknak ő Felsége f. hó 4-kéről keltezett magas határozatával kegyeskedett a hátszegi rom. kath. leányiskola fölségelésére újból 50 ftot o. é. saját pénztárából ajándékozni; — hasonlóképen ugyanazon napról báró Nopcsa F. főudvarmester ur ő excellentiája az említett leányiskola segélyére 10 ftot o. é. küldeni méltóztatott.

Továbbá a most említett leányiskola javára f. hó 22-én Hátszeg tanácsvisgalmor rendeztetett, melynek jövedelme 97 ft-ra ment, ebből levonván a 60 ftnyi költséget, maradt tiszta bevétel 37 forint, melyet február 24-én Mara György demuszjárisi igen derék szolgabíró ur 5 fttal növelni szíveskedett.

A főnemlített magas jötevőknek, nem különben a jótékonycélú bálban résztvevőknek áldozatkészségét a nevelés szentügyének mindenható öre a magyarok Istene áldásának bőségével jutalmazza meg!... szívből kívánja a főnirt intézet igazgatósága.

Külföldi hírek.

Madridból 22-ről következő hivatalos távirat érkezett Londonba: „Tegnap némely oly csapatoknak váratlan eltávazása, melyek a köztársasághoz csatlakoztak, s melyek a főkapitány által a carlisták elleni működés végett küldettek el, s némely más oly zászlóaljoknak rögtöni bevonulása, melyek alfonszta rokonszenyek híreben állottak, nagy izgatottságot okozott a barcellonai lakosok közt. A főkapitány ama perczen lemondván, s a parancsnokságban utána következő egyén a lakosság által ellenséges érzelmek táplálásával gyanúsít-

tatván, az utcákon tömegek gyűltek össze, árulás-kiáltásokat hangoztatván. A helyhatóság az egész hatalmat átvevén, tüstént nagy katonai szemle tartását rendelte el. A csapatok hangos „Éljen a köztársaság!” kiáltások közt léptettek el. Ezen eszközök által a rend helyreállított, s az összes közhatalnokok biztosíták a kormányt alárendeljeik csatlakozásáról.

Barcelonában 21-én egy csoport fegyvertelen katonákkal gyülekezett össze a nyilvános sétán, „Éljen a köztársaság!” kiáltásokat hallatván. Egy történetesen ott jelen volt tiszt a katonák s a pórnap által bántalmaztatott, ily kiáltások hallatszáva: „Le a vállrojtókkal!” A „Diario” szerint a Barcelonával szomszédos Garozia városban a vörös zászló tüzetett ki.

Párisba 23-án Spanyolországból kielégítőbb tudósítások érkeztek, s Barcelonában az ingerültség, úgy látszik, már lecsillapult. Mindzáltal egész Catalónia még folyvást a carlisták hatalmában van, s folyvást általuk kinevezett tisztviselők adnak utleveléket s hajják be az adókat.

Reusból 20-ról kelt tudósítások szerint számos carlista csapatok keltek át az Ebreon és léptek Maestrazzó kerületébe.

Az „Union” azt állítja, hogy Don Carlos bement Navarába Dorregarayval, és Catalónia felé nyomul, hol Sabbals és Trystani főnökök által várattak.

Madridban, a hivatalos lap 26-án jelenté, hogy Esztevanos madridi polgári kormányzóvá, Pávia madridi főkapitányává, Nouvillas az éjszakai sereg Contreras a catalóniai sereg főparancsnokává nevezettek ki. De la Torre hűnő 25-én gyermekeivel külföldre indult. A város újra felvéve rendes kiadását.

Bernből, 25-ről jelentik, Solothurn canton kormánya által két zászlóalj és egy lövész század előrsi szolgálatra állítottatott ki.

Solothurnból, 26-ról jelentik, hogy miután a vallási agitáció a cantonban növekszik, a kormány tekintélyének fentartása végett katonaságot fog igénybe venni.

Lisszabonból 23-án azon tudósítás érkezett Párisba, hogy ott komoly jelek léteznek egy köztársasági agitáció iránt.

Párisból, 23-ról jelentik, hogy Thiers hihe-tőleg részt fog venni a Broglie jelentése fölötti vitában. Hir szerint Gambetta színtén beszélni fog. Jelenleg nagy erőfeszítések fejtnek ki oly célból, hogy legitimista követek meggátoltassanak a jobb centrubeli társaitól való különválásban, s ekkép a conservatív többség lerontásában. Azonban még eddig ezen erőfeszítések sikertelenek voltak. A republikánus baloldal 23-án egy hosszas értekezletet tartott, mely azonban nem igen nagy fontosságu volt.

Cissey tbnok elhatározza, hogy mártius végével nem fognak megtörténni több dandároknak a Versaillesben állomásozó hadtestektől való szokásos mozgalmak. Minden más csapatmozgalom július végeig felfüggesztetett.

Páris, febr. 26. A baloldal elhatározza, hogy a kormányt a 30-as bizotmány határozatainak tárgyalása alkalmával pártolni fogja.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, március 1-én.

— A Deákkör febr. 28-ki értekezletén a pártnak előterjesztett a jelölt névsor a jogügyi s a pénzügyi bizottságba megválasztandó tagokra nézve. A párt tagjai mart. 1. d. u. 5-kor adják be e névsorra a körben szavazataikat. Ezután tárgyalattott a delegáció ügye. Paczolay új választást sürgetett. Deák felolvasta az 1867. XII. t. cz. 30. §-át, mely világosan rendeli, hogy egy országgyűlési ülészakban csak egy delegáció választandó. E szerint a mult delegáció fog összehívattatni. Ennek befejeztével tárgyalásra kerültek az adótörvényjavaslatok.

— A közös hadügyi költségvetés. Az 1874-diki közös hadügyi költségvetés tervezete mintegy 4—5 millióval haladja túl a megszavazott 1873-diki költségvetést. Az emelkedés egyik leglényesebb tétele: a tengerészetenél mutatkozó két millió rendkívüli kiadás, melyet tengeri hajók építésére az osztrák delegatio a mult alkalomkor megszava ott, a magyar törölt. Ugy látszik, hogy általában a költségvetés nem fog nagyobb bonyodalmakra okot adni, s a kiegyeztetés nem lesz nehéz.

— A bankügyi tárgyalásokról a következő tudósítást vette a „P. Napló.” A bankbiztosok tárgyalásai teljesen befejeztettek, s a jegyzőkönyvek ma és holnap hitelesítettnek. Több pontban megállapodás létesült; egyre nézve: a valuta helyreállítása kérdésében nem lényegesek a differentiak; némely pontokra nézve a két fél biztosai között fölmerült nézetkülönbségek elintéztelenek maradtak. Most a két pénzügyminiszter között közvetlenül folytatattak a tárgyalások; melyek eredménye be fog jelenteni a két állam kormányának, és ezek majd e szerint foglalnak állást.

— A bankügyre vonatkozó ama hír, mintha a biztosok tanácskozása eredménytelen lett volna, a „M. Pol.” értesítése szerint alaptalan. A megállapodások magyar részről nem irattak ugyan alá, s nem is merítették ki az ügyet teljesen, de minden részre kielégítő megoldásra nyujtanak reményt, mire nézve a lajthantuliaknál is legjobb akaratot lehet észlelni.

— A képviselőház szünetideje. hir szerint marozius 30-án veszi kezdetét s april 21-ig tart, mely időköz alatt a delegatio végeznék tanácskozásait az 1874-diki közös budgetet illetőleg.

— Az erdélyi Deák-párti képviselőknek — mint a „Reform” írja — febr. 26-án értekezletük volt a Közelken. Az értekezlet tárgyat képezte, megállapítani azon interpellatio szövegét, melyet a föltétlenül szabad köszénkutatás és bányászat ellen az összes ministeriumhoz benyujtani szándékoznak. Az interpellatio szövege megállapított és abban az erdélyi képviselők a föltétlenül szabad köszénkutatási és foglaltási jog ellen való fellépéseket három forrásból származtatják. Először sérti a földbirtoki tulajdon szentségét, másodsor Magyarország és Erdély közt egy az utóbira káros egyenletlenséget okoz; harmadszor, és ez a legfontosabb, hogy a feltétlenül szabad kutatási és bányászati jog nem a valódi iparszabadságot alapítja meg, hanem egyes, s gyakran idegen iparosoknak igazí monopoliumot nyujt. Az értekezleten kevés erdélyi képviselő volt csak jelen, így aztán ne esodálkozzunk, ha fellépéseikkel nem tudnak érdekeltiséget kelteni, mert hiányzik az összetartás s tömörülés közöttük.

— Ranolder János veszprémi püspök ő nmlga leány-nevelő intézet felépítésére 50,000 frtot, fentartására szintén 50,000 frtot alapított, és felkérte Pest városát, hogy ezen intézet számára telket jelöljön ki. A közgyűlés e célra átengedte a Ferencz külvárosban a gyp- s két Vendelin-utca sarkán levő 467 □ ölnyi városi telket, még pedig Szupa indítványára oly feltétellel, hogy ezen intézetben mint a püspök ő nmlga ígérte, felekezeti különbség nélkül vétessenek fel a gyermekek, s a város e részben szigorn ellenőrzést is gyakoroljon.

— Az „erdélyi gazdasági egyesület” rendes s nagy közgyűlését martius hó 12-én fogja megtartani a tanácsház nagy termében.

— Élvezetes estélye lesz közelebről mindazoknak, kik a hangversenyek iránt előszere-teltel viseltetnek, Menter Zsófia a nagyhirű énekesnő fogja mart. 16-án hangversenyét tartani a redouteban. Bizonytal lelkes pártfogásra fog találni közönségünkél.

— A műkedvelői szövetség első előadása mint halljuk a nemzeti színházban és pedig husvét első napján fog tartatni.

— Adatok a magyar főváros emelkedéséről. „Pest város lakosságának népességi mozgalma” czim alatt — külön lenyomat jelent meg a „Pestvárosi statisztikai évkönyvből,” melynek tartalma: Pest város népességének évenkénti kimutatása 1813—1857-ig s kimerítő házassági statisztika; születési statisztika 1868—1870-ig; és halálozási statisztika ugyanazon évek-ből — mindez a szükséges táblázatokkal ellátva. — Ez adatokból szerző azon következtetésekre jut, hogy Pest 1872. év végével legalább is 230,000 lélekkel bírt s a fővárosban Buda s Ó-Budával kiegészítve 300,000 lélekszám van, s ez az 1870-ben elfoglalt 23-ik nagyvárosi helyről, a 17-re emeli s felül helyezi Róma, Hamburg Varsó, Leed, és Amsterdamon. Egy másik számítási alapról következtetve a viszony még kedvezőbb. Ha t. i. a lakások száma után következtetünk, a lakosok számára, akkor az arány így áll; 1869-ben volt Pesten 64,538 szoba s ebben 200,476 lakos élt; 1871 végén a szobák száma 74,279-re rugott, tehát 230,000 személynek nyujtott lakást; ha már most az 1872-dik év folyamában annyi lakás épült, mint 1871-ben — a mi valószínű — a most létező lakások 260,000 embernek szolgáltatnak hajlékot, ha csak sokkal nagyobb ké nyelemmel nem laknak most, mint egy évvel eze-lőtt; — a mit — tekintve a folytonos lakásszüksé-gséget s felcsigázott házbéreket — felteni igen bajos.

— A magy. északkeleti vasut nyir-egyháza-csop nagyvári vonalon fekvő sosti vasut-távidrai állomásnál a magánúrgonyok felvétele és továbbítása ideiglenesen azaz 1873. máj. hó 15-ig beszüntetett.

— Bácsfalu 10 drb ruhát, önkészített ingeket, rokolyákat, kendőket és abroszokat, fejkötőt és fejrevalót küldött fel Xantus Jánosnak a bécsi világkiállításra, tehát a hétfalusi visolet is képvisel ve lesz némileg. Feltűnő egy veres virágu himzett abrosz, melyet egy bácsfalusi alsó karok nélküli leány Kapitán Ayna varrott jobb lábának két ujja-val. Jobb lábával eszik, öltözik, fésűködik, húst aprít, fonn ép úgy mint egy epkező. E leányt inkább meglehetne bámulni, mint azt a kihizott dá-mát a klastrom kapun belül.

— Irodalmi statisztika. Törzs Kálmán következő érdekes levelet közöl, melyet hozzá Jókai intézte: Évről évre jegyezgetem egy kis jegyzőkönyvbe a saját magamat érdeklő adatokat,

a mik irodalmi működésem anyagi eredményét ki-tüntetik. Egykor talán, mint összehasonlíto iro-dalmi statisztikai adatok is fognak azok valami ér-tékkel birni egy boldogabb kor előtt. Az általam 27 év alatt a „magyar” közönségnek átadott mű-vek és időszi iratok példányszáma meg a mai napig 652,100 kötetre. Ez irodalmi termékekért fizetett az olvasó közönség egy millió ötszáz hu-szontháromezer hatszázötven: 1.523,650 frtot. Ez összegből a szellemi munkában résztvevő írótar-saimnak fizettem 252,800 frtot, (a gyorsírókat is ideértve.) Művészi munkatársaimnak (rajzolók, metszők) 43,800 frtot. Állami közvetett adó fe-jében (bélyegdíj és posta) 231,900 frtot. Az „Ústőkös”-ért bélyeg és postadíjban 72 ezer 200 frtot, a „Hon”-ért 146 ezer forintot. A többit az Életképek, Délibáb, Remény, Igazmondó stbiért. Magam kaptam írói tisztelődij fejében 246,200 frtot. A többi 748,950 frt felment a nyomdai munkásokra, papirosra, a kiadók és részletes eláru-sító könyvarusok osztalékaira. Pest 1873 febr. 23 Jókai Mór s. k.

— Migrain gyógyító. Párisban asztal-nál várt férjére a gondos háziasszony, midőn az ajtó felpattan s egy férfi rohan a szobába. Azon-nal letelepszik a háziasszonyal szemközt, úgy ajánlja magát, mint specialistát, ki gyökero-s on gyógyítja a fejfájást. A kissé megütődött nő időt akarván nyerni nyájasan kérdő: ugyan miféle orvosszereket használ? — „A dolog ugyan egy-szerű, felel a specialista — levágom a beteg fe-jét, kitisztítom, s azután ismét vallai közé helye-zem vissza,” — ekkor már fel is állott s kezében tartá a borotvakést. A háziasszony egy percze sem veszté el lélekjelentését — „engedje meg, ugymond, hogy a szomszéd-zobából egy kendőt hozhassak, nehogy köntösem elvéresedjék.” A specialista helyesnek találta a megjegyzést. A nő rázárta az ajtót segélyt hívott és rendőröket; de mire ezek a szobába értek, a specialista már ma-gán tett kísérletet — a haldoklóban egy pár hét előtt a „Clermont-les-Pres”-ből elbocsátott ürltre ismertek.

— A külföldi magyar egyesületek név-sorát s addressit Liptay Pál a Honban következőleg állítja egybe: New-York: Hungarian Society 174 Grand Street. Berlin: Ungarn Verein 2 Haus-vo-tei Platz Halle: Ungarn Verein; Jena: Ungarn Ve-rein; London: Hungarian Society 58 Hand Court High Holborn WC. München: Ungarn Verein Al-tes Museum, Zürich: Ungarn Verein 191 Flun-tere Plate. Páris: Societé Hongroise 47 Rue du Turenne. Kairo: Societé Hungarose (Poste restante.) Bukarest: Hunnia Societé hongroise Bécs: 1. Un-garn Verein 6 Spindlergasse, 2. Magyar társas kör Alsergrund. 3. Műegyetemi társas kör (Polytech-nikum) Hohenheim: Ungarn Verein Landwirtschaft-liche Lehranstalt. Plojest: Magyar olvasó kör. Szücs István, elnök.

— Lapunk 49-ik számának 6-dik ujdonságára vonatkozólag megjegyezzük, hogy a „házi bál” senki sem rendezte, az barátságos összejövetel volt, egészen családias színezetű mu-latság.

— Bkeüldetett. „A Pártokról a Lónyay-ügy folytán”, írta egy elfogulatlan. Ara 80 kr. o. é. Pest, Aigner Lajosnál.

— Az uri casino hushagyókeddi báljában a közkedvességé S a l a m o n J á n o s jeles zenekara játszott és pedig a főuri táncszély nagy előnyére. — Ezt egy korábbi ujdonságunk helyre-igazításául hozzuk fel kitűnő hegedűsünk kivívott renommeja érdekében: megadván a lelkesítő nyi-retyűnek is a mi az övé.

— Nagy-Somkuton febr. 22-én egy létesítendő kórház-alap javára, mint értesítenek bennünket, zártkörű táncvizgalmot rendeztetett, mely igen szépen sikerült. A kedélyes mulatság egész reggeli 7 óráig tartott. A vizgalmoban részt vett szépek köréből értesítőnk következő hölgyek neveit sorolja elő: dr. Kulcsár Jánosné, Medán Endréné asszonyságok, Lemhényi Gizella, Gráff Amália és Dragos Krisztina kisasszonyok.

— A római carneval 20-án rendkívül élénk ké tette a Corsot, melyen az nap délután négy pompas álarcos menet vonult végig s ez alkalom-mal virágosokrok helyettesítették a confettit az er-kélyek ss s kocsi között kifjelt hevns küzdelem-ben. Roppantnéptömeg hullámozott mindenfelé, melven csak nehezen törhetek utat a járművek. Az álarcos menetek közt leginkább tetszett Cimselli mely mint-egy száz emberből állott. Különösen feltűntek a ma-gyarférfi és nő lovasok, a huszárok és huszárnök s a különböző nemzetiségű keletiek, mindnyájan pompás nemzeti öl önyökben. A lovak mind gazdagon vol-tak ékítve.

— Napoleon császár cabinet tit-kára egy izben Castelnau tabornokkal távozott a császár hálósobájából, hol fenhangon egy újságot olvasott fel. — Kivál az ajtónál a szolgálatban levő testőr mély álomba volt elmerülve. Ennek lá-tásánál Conti így szólt Castelnauhoz: Nézze csak ez a szerencsétlen alkalmasint hallgatódzott.

— Az egyetemi román polgárság által ma rendeztetik azon táncszélyt, melynek jövedel-me a Kolozsvárti felállítandó román leányiskola-alap javára fordítatik.

— Tavaszodik. Megint szép időjárásunk van, valóságos tavasz napok köszöntöttek be.

— A csik-szeredai casino bál — mint tudósítok írja — fényesen sikerült. Feszte-lenség és egyszerűség jellemezte a kedélyes mu-latságot eltérőleg a nagyvárosi luxus bálaktól. A bálkirálynék névsorát lapunk szűk tere miatt nem közölhetjük fölemlítjük: Mollnár Ilka, Hazai Katin-ka, Booskor Ilka, Ballo Emma, Fodor Lajka kisasz-sonyokat.

— Hosszas nászúnp. Cairóból írják, hogy az egyiptomi trón-utód nászünnepele 4 hétig tartott, mely alkalommal Schröder Emilia kisasszony Kasrel-nil terebmen tetszés közt énekel. Az ünne-pély díszét emelték Leopold, Arnulf és a szász-weimari és szász-meiningeni hercegek is.

— Az „Insbrucker Tagblatt” írja: Azon általános hiedelem, mintha a köszáli keoske Tírol havasain már 160 év óta kih. lt volna, a mult nyá-ron tett hiteles tapasztalat szerint megczófolattik. Ugyanis 1872 aug. vége felé egy alsó innvölgyi legény, Se.-Johann faluból Salzburg és Tírol hatá-rán egy alig pár óra előtt ellett köszáli-keoske-bakot fogott, mely még most is él. A kis gida na-gyon gyorsan nőtt, s bár még csak 6 hónapos, mégis ropvart vastag kampói vannak már, hozs-zusúsága azonban még nem feltűnő.

Nemzeti színház.

Pénteken, febr. 28-án: „Bankár és kalmár” dráma 3 felv. Irta Hugó Károly, színe-re alkalmazta és átdolgozta Egressi Gábor. A sze-replők vetélkedtek egymással. A kerekded s össze-vágo előadásban legelső helyen Egressy Akos-ról kell megemlékeznünk, ki mint Artur, annyi drámai hévvel szavalt s oly jól játszott, hogy a 2-ik felvonásban nyílt jelenetben kétszer egymás-után zajosan kitesoltatott. Megérdemelte. Bóér Emma (Adél) ép oly kitűnő, mint kedves volt; valódi művésznő igénylő szerepkörében tökéle-tesen helyén volt, a közönség sietett is őt tapsai-val kitüntetni. Kovács Gyulában a bankár hű személyesítőre talált. A nem nagy számu közönség teljesen megelégedve távozott ez előadásról, mely-nek — e színdínyben sikerre alig akad párja.

A közönség köréből.*

Tisztelt szerkesztőség!

Becses lapjának mult évi 286 számában egy cikket jelent meg „Kozmási” név alatt, mire (kissé megkésve bár) nem annyira a cikkíró, mint az olvasó közönség érdekében röviden felelek.

„Kozmási” beszélt a képviselő testület meg-alakításáról, s beszélt olyanokról, mik teljesen sem az ő köréhez, sem állásához nem tartoznak.

A községi képviselő testület megalakítását illetőleg ez alkalommal a tizesek mint testület vi-rilissei fordulván elő, én mint községi birtokos tag, törvényre hivatkozva, a dolognak csak annyiban adtam kifejezést, hogy a virilisek felállításának ke-resztülvitele a körülmények szerint ez uttal lehe-tetlen; — ezen körülményeket a tizesek igen jól tudják, jobban mint „Kozmási”, de ha csakugyan a kérdés az érdekelt birtokosságtól vagy annak bár melyik tagjától ered, igenis abban az esetben erre bővebben megfelelek.

„Kozmási” úgy beszél, mintha községünkben első földbirtokos volna, s szeretne a községi ügyek-ben is befolyást gyakorolni; ezzel pedig nem di-csekedhetik, nem, mert „Kozmási” ur községünkben még nem is illetékes, s ezikke, mennyiben egyiket vagy másikat sérteni kívánja, nem egyéb, mint ko-helt ráfogás, és a mi bővebb magyarázatot nem ér-demel.

Az irnokságot illetőleg, ott meg van a szol-gabiróságnak rendes irnoka, és hogy ha én üres óráimban a szolgabíró, mint barátomat, terhes-teendőiben felsegöllem, azzal „Kozmási” urnak sem-mi köze.

Különben nem mellőzhetem el mégis, hogy „Kozmási” urhoz ne szóljak. „Kozmási” ur cik-kében holmi darázs fészekről beszél, melyről azt mondja: nem jó bolygani, énis úgy hiszem külö-nösen önnek „Kozmási” ur.

CsikSzépvízen 1873. febr. havában.

Csáki József.

*) E rovatban megjelenő cikkért csak a sajtóha-tósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Fog- és szájorvos Máthé Domokos

„Rubin” fogtisztító-szere

a legjobb szer a fogak napontai tisztítására, a foghus erősítésére és az oly ártalmas fogkö (borkő) képződés megszüntetésére.

Ezen készítmény felől több nevezetes bécs orvos elismerését nyílvánította.

Egy díszes ércdoboznak ára 1 frt. Egyedüli főraktár Csapó Sándor urnál Kolozs-vártt.

Magyar keleti vasút.

A m. keleti vasut **maros-vásárhely — tövis — segesvári, kis-kapus — nagy-szebeni és tövis — gyula-fehérvári vonalain 1. évi mártius 10-től kezdve** csak a 3., 4., 7., 8., 9 és 10. gyorsított vegyesvonatok fognak a 13., 14, 17., 18., 19 és 20. sz. vegyesvonatok közlekedése további intézkedésig beszünttetetik s a fent említett naptól kezdve az alábbi, részben megváltoztatott menetrend szerint naponként közlekedni.

A nagyvárad — kolozsvári vonal menetrendje változatlanul megmarad.

Megváltozott menetrend.

A) Maros-Vásárhely — tövis-segesvári vonal.

M.-Vásárhely felől Tövis — Segesvár felé.					
Állomások	Mértföld	A 3. sz. gyors. vegy.-vonat.			
		érkezik		elindul	
		óra	p.	óra	p.
Maros-Vásárhely				9	35
Nyáradtó	1. 08	9	51	9	56
Csapó-Ranóth	2. 15	10	29	10	36
Maros-Bogát (Megáll.)	1. 71	11	10	11	12
Maros-Ludas	0. 37	11	19	11	29
Kecze (Megáll.)	1. 32	11	49	11	51
Kocsárd	1. 20	12	9	12	14
Felvincz	0. 84	12	27	12	37
Nagy-Enyed	1. 83	1	9	1	21
Tövis	1. 72	1	46	2	16
Oláh-Csesztve (Megáll.)	1. 13	2	32	2	34
Karácsonfalva	0. 99	2	48	2	50
Balászfalva (Blasendorf)	1. 02	3	7	3	17
Hosszú-Aszó (Langenthal. — Megáll.)	1. 20	3	34	3	36
Mikeszása	1. 10	3	51	3	56
Kis-kapus (Klein-Köpisch)	1. 35	4	20	4	45
Medgyes (Mediasch)	1. 37	5	8	5	28
Erzsébetváros (Elisabethstadt)	2. 37	6	1	6	9
Dános	1. 44	6	31	6	33
Segesvár (Schässburg)	1. 34	7	—	reggel	

B) Kis-Kapus — nagy-szebeni szárnyvonal.

Kis-Kapus felől Nagy-Szeben felé.					
Állomások	Mértföld	A 9. gyors. vegyes-vonat			
		érkezik		elindul	
		óra	p.	óra	p.
Kis-Kapus (Klein-Köpisch)				4	50
Nagy-Selyk (Markt-Schelken)	1. 47	5	12	5	14
Ladámos	1. 71	5	43	5	47
Vizakna (Salzburg)	1. 37	6	11	6	13
Nagy-Szeben (Hermannstadt)	1. 34	6	36	reggel	

Csatlakozás Kis-Kapuson a 3. sz. vonathoz.

C) Tövis — gyulafehérvári szárnyvonal.

Tövis felől Gyula-Fehérvár felé.					
Állomások	Mértföld	A 7. sz. gyors. vegyes-vonat			
		érkezik		elindul	
		óra	p.	óra	p.
Tövis				2	50
Gyula-Fehérvár (Karlsburg)	2. 54	3	29	reggel	

Csatlakozás Tövisen a 3. sz. és 4. sz. vonathoz.

Segesvár (Schässburg) A fentebbi vonatok Gyulafehérváron csatlakoznak az I. Erdélyi vasutnak Budapest felé és felől közlekedő 2. és 1. sz. személyvonataihoz. A fentebbi vonatokra I., II., III. és IV. osztályú utasok felvételnek. Budapest, 1873. február hóban. 735 1-1

A főigazgatóság.

1-3

(738)

ALÁÍRÁSI FELHÍVÁS

az

EGYESÜLT ERDÉLYI TAKARÉKPÉNZTÁR

7,500 darab részvényére.

Engedélyeztetett a magas m. kir. kereskedelmi, ipar és földmívelési minisztérium 1873. évi január 17-ről kelt 639. sz. leiratával.

Részvénytőke: egy millió frt. o. é. 10,000 db. részvényben 100 frtjával, melyből azonban csak 7,500 db. bocsátatik nyilvános aláírás alá.

A TÁRSULAT SZÉKHELYE KOLOZSVÁR.

Választmányi tagok.

- Báró Bánffy Albert, nagybirtokos, a magyar földhitel-részvénytársaság választmányi tagja, a m. keleti vasut alelnöke stb. elnök.
- Simon Elek, az ügyvédi-egylet elnöke, — alelnök.
- Wagner Frigyes, „Dietrich Sámuel“ cég főnöke, a kolozsvári takarékpénztár vál. tagja stb. alelnök.
- Gróf Eszterházy Kálmán, Kolozsmegye főispánja stb.
- Finály Henrik, tanár, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara elnöke stb.
- Gámán Zsigmond, — a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára stb.
- Haller Rezső, h. ügyvéd.
- Hintz György, ágost. h. v. plébános, a kolozsv. gazdasági egyesület vál. tagja stb.
- Korbuly Bogdán, a hitelbank és zálogkölcsön-társulat igazgatója.
- Korbuly Gergely, a kolozsvári takarékpénztár igazgatója.
- Tauffer Ferencz, a kolozsvári segély-pénztár igazgatója.
- Gróf Szapáry Géza, országgyűlési képviselő, a fővárosi közmunka-tanács alelnöke, a „Pesti bank“ elnöke stb.
- Cséry Lajos, országgyűlési képviselő, a hazai pesti első takarékpénztár választmányi tagja a „Pesti bank“ felügyelő-tanácsosa.
- Brüll Miksa Iovag, németalföldi főconsul, a hazai pesti első takarékpénztár választmányi tagja, nyakkereskedő, „Munk Mór és társa“ cég üzlettársa stb.
- Adler Dávid, bankár.

E vállalat célja egy hatalmas, jelentékeny részvény-tőkével ellátott intézet alakítani, — az alapszabályok 10. §. szerint az egész országban fiókokat létesíteni s e módon egyrészt az alapszabályokban megjelölt üzletágokat életbe léptetni, másrészt pedig fiókjai felállításával általánosan élénkebb kereskedelmi összeköttetést létesíteni az ország számos helyein.

A részvény-tőke az alapszabályok 3. §. szerint — a részvényesek elsőbbségi joga fentartása mellett — még egyszer oly nagyra emelhető.

Kolozsvárt, mint az intézet székhelyén a vállalat alapítása — az egész országai fontos rendeltetése tekintetéből — osztatlan bizalommal üdvözlötetett és a választmányi testületbe az ország legtekintélyesebb polgárai léptek be.

Ezen körülmény, valamint az is, hogy az intézetnek, jelentékeny tőkéjével fiókjai üzlet tevékenységének és már előre biztosított összeköttetései által több nagy intézettel a pesti piacon terjedelmes hatásköre nyiland, jövedelmezőségének már előre is biztos kezessegeivel szolgál.

Végre jövedelmezőségének biztosítékául szolgál az is, hogy nemcsak a különféle hazai takarékpénztárok részvényeinek értéke időről-időre folytonosan emelkedik, de maga, a helybeli hatáskörrel bíró, erdélyi takarékpénztárak részvényei is annyira keresettek lettek, hogy azokat a kibocsátási névszerinti értéken jóval felül fizetik.

ALÁÍRÁSI FELTÉTELEK:

1. Az aláírás 1873 márczius 6., 7., 8. napján történik.
2. Az aláírás ár 125 frt. o. é. részvényenként.
3. Az aláírás alkalmával 30 frt. fizetendő kezesség gyanánt készpénz, pénztárjegyek vagy értékpapírokban. (Utóbbiak 10 %-el a napi árfolyam alatt.)
4. Netaláni tuljegyzés esetében lehető arányos leszállítás történik.
5. Az aláírt részvények után esedékes darabok (a kezesség különbeni elvesztése mellett) további 25 frt. lefizetése mellett, megtörtént felszólítás után, azon helyen veendő át, hol az aláírás történt.

ALÁÍRÁSI HELYEK:

a) Magyarországon:

Pesten Hazai első takarékpénztár.
Pesti bank.

- Arad Aradi kereskedelmi és iparbank.
- Baja Bajai takarékpénztár.
- Bonyhád Bonyhádi takarékpénztár.
- Debrecen Debreceni kereskedelmi és iparbank.
- Eperjes Eperjesi takarékpénztár.
- Eszék Eszék-Alsóvárosi takarékpénztár.
- Győr Győri kereskedelmi bank.
- Hódmező-Vásárhely Hódmező-vásárhelyi takarékpénztár.
- Kaposvár Somogy-kaposvári föld-, kereskedelmi és iparhiteltársulat.
- Kassa Kassai takarékpénztár.
- Keoskemét Keoskeméti takarékpénztár-egyesület.
- Komárom Komáromi kereskedelmi-, ipar és hitelintézet.
- Köszeg Sopronyi leszámítoló-bank fiókja.
- Miskolc Miskolci takarékpénztár.
- Mohács Mohácsi
- N.-Beeskerek, Torontáli takaré- és hitelbank.

- N.-Várad Bihari kereskedelmi-, ipar- és termény-hitelbank.
- Nagy-váradi takarékpénztár.
- N.-Kikinda Nagy-kikindai takarékpénztár.
- Myitra Nyitrai takarékpénztár.
- Nyiregyháza Nyiregyházi takarékpénztár-egyesület.
- Pécs Pécsi takarékpénztár.
- Pozsony Nyugat-magyarországi leszámítoló- és hitelbank.
- Edl Tivadar.
- Szabadka Szabadkai takarékpénztár és népbank.
- Székesfehérvár Székesfehérvári kereskedelmi bank.
- Szathmár Szathmári takarékpénztár-egylet.
- Szeged Szegedi hitel és zálogintézet.
- Soprony Sopronyi leszámítoló-bank.
- Szolnok külső-szolnokmegyei takarékpénztár.
- Temesvár Eisenstädter S. és társa.
- Ungvár Ungvári népbank.
- Veszprém Veszprémi hitelintézet.
- Zágráb Horvát leszámítoló-bank.
- Zenta Zentai takarékpénztár.

b) Erdélyben.

- Bánffy-Hunyad takarékpénztár.
- Bethlen
- Beszterce segélyező-pénztár.
- Brassó Első erdélyi bank.
- Csik-Szereda segélyező-pénztár.
- Deés
- Károlyfehérvár takarékpénztár.
- Kolozsvár kolozsvári segélyező-pénztár.
- hitebank és zálogkölcsön-társulat.
- Kézdi-Vásárhely segélyező-pénztár.
- Maros-Vásárhely takarékpénztár.
- Maros-Vásárhely kereskedelmi és hitelbank.
- Maros-Ludas segélyező-pénztár.
- Medgyes
- N.-Enyed
- Szamos-Ujvár segélyező-pénztár.
- Széky-Udvarhely segélyező-pénztár.
- Szász-Régen
- Szegesvár
- Sepsi-Szt.-György
- Szilágy-Somlyó takarékpénztár.
- Torda segélyező-pénztár.
- „ takarékpénztár.

Pesti bank.